

"GAREN HORI" LIBURUAREN AURKEZPENA *Zein dira euskal balioak, halakorik baldin badago?*

Martxoaren 16a egun handia izan zen niretzat. ELKAR argitaletxearen bidez argitaratutako “*Garen hori*” liburua aurkeztu nuen Donostiako Koldo Mitxelena kulturgunean eta ez edonola. Ekitaldia streaming bidez jarraitzeko aukera zabaldu bazen ere (kazetariak ere birtualki jarraitu zuten aurkezpena), liburuan parte hartu duten elkarrizketatu asko eta asko bertaratu ziren, baita lankide eta lagun askotarikoak, eta familiakideak ere. Eta, horrela, bi urtez luzatu den lana plaza-ratzeaz gain, liburuak bere baitan korapilatu gaituen asko eta askok han biltzeko aukera izan genuen, elkarri zor genion eskertza lekutzat eta momentuaz gozatuz.

Horiek horrela, eskerrak emanez hasi nuen aurkezpena. Eskerrak, lehenbizi, Elkar argitaletxeari eta Xabier Mendiguren nire editoreari, liburu honen ideia aurkeztu nionean proiektuan sinesteagatik eta eskainitako babesagatik.

Eskerrak liburuan parte hartu duten **16 elkarrizketatuei**, 8 sortzaileei eta 8 komunikatzaile gisa bataitatu ditudan adituei.

Eskerrak, esker-eskubi jarrita izan nituen **Iñigo Ucin** Mondragon korporazioko lehendakariari eta **Irati Jimenez** idazleari, aurkezpen ekitaldian ere laguntzeko baietz esateagatik.

Eta eskerrak, halaber, ekitaldira hurbildu ziren liburuko **gainontzeko partaide, kazetari eta lagunei.**

Aurkezpen ekitaldiak bi zati izan zituen: lehenbizikoa, nire aurkezpen orokorra, zeinetan, liburuaren gaineko zertzeladak eman nituen, ideia nola sortu zen, zein helbururekin, lana nola atondu dudan eta emaitza nagusi batzuk eta, ondoren, mahaian jarri ginen hiruon artean solasalditxo eskainiko genuen, bakoitzak liburuari egin dion ekarpenaren inguruan.

Zeintzuk dira euskal balioak?

Galdera horrekin hasi zen dena eta halaxe eman nion hasiera liburuaren aurkezpen ekitaldiari:

Zerk egiten gaitu berezi? Zerk egiten gaituela berezi esaten / kontatzen dugu? Zerk egiten gaituela berezi esaten dute?

Hiru galdera hauek funtsezkoak dira herri baten /edozein herriren markaz galdetzerakoan. Marka bat badugu? Marka indartsua da? Zer dio marka horrek? Zer dioela diote? Finean, zer ezagutzen dute gutaz?

Dakigun bezala, herri baten marka, herri horri buruz daukagun irudia da. Kontzeptu ukiezina da baina kudeatu daitekeena. Eta ezer kudeatu ezean ere, komunikatzen duena.

Irudi hori, beraz, elementu askoren bidez jasotzen du hartzaileak: herri honetako produktu, kultura, turismo, kirol, enpresa eta erakundeen bidez... denak komunikatzen baitu. Eta elementu horiek guztiek herri horren **BALIOAK** erakusten dituzte, hau da, **egiteko, ikusteko eta izateko modu bat**.

Esentzia, sustraia, zorua, oinarria, benetakoa dena, betierekoa... hitz horiekin mintzo dira elkarrizketatuak.

Herri baten marka, marka horren eraikuntza ikuspegitik hartuta, hiru elementu nagusik osatzen dute: **IZENAK** (nola deitzen den), **ADIERAZPEN GRAFIKOAK** (nola adierazten den) eta **BALIOEK** (nolakoa den).

Elementu bakoitzaren inguruan azterketa eta proposamen askotarikoak egin dira. Baina balioen inguruko hurbilketetan ez da propioki **KULTURAN** oinarritutakorik egin.

Eta horixe izan da defendatu nahi izan dudana tesia edo liburuaren abiapuntua: **KULTURA dela “euskal” egiten gaituena**. “Egiteko, ikusteko eta izateko modua” kontatzeko erabiltzen ditugun lengoaia ezberdinen bidez. Lengoaia horien bidez transmititzen da herri honen berezitasuna, zeinetan, artistek

transmisiorako erabiltzen duten lengoiaia **LOKALA eta UNIBERTSALA** den, aldi berean.

Nondik abiatu nintzen?

Euskal balioak zeintzuk diren identifikatzeko, euskal balioen azterketa KULTURAREN talaiatik egitea erabaki nuen, hau da, 8 artista edo sortzaile elkarrizketatuz. Horretarako, arte edertzat ezagutzen ditugun 7 diziplinak hartu nituen kontuan, gurean, bertsolaritza gehituz.

Eta aukeratu nituen sortzaileak hauek izan dira:

LITERATURA: Irati Jimenez

PINTURA: Carmelo Ortiz de Elgea

DANTZA: Jon Maya

ARKITEKTURA: Xabier Barrutieta

ESKULTURA: Dora Salazar

ZINEMA: Jon Garaño

MUSIKA: Juan Carlos Perez

BERTSOLARITZA: Xabier Paya

Berauekin 4 gai nagusi jorratu ditut:

- Sortzaile bakoitzak jorratu duen lengoiaia modalitatean inguruan (arteaz)
- Nitik GURako iraganbidea eta eragina (Niak GUan eragiten duen, GUak Nian, noiz eta zertarako eratzen den GU, zer dakarkion Niak GUari eta alderantziz...)
- (Euskal) obraren euskal/nazioarteko/unibertsal izaeraz
- Sortzaileak, berak aukeratutako lengoaiaren bidez transmititzen dituen balioak

Eta, ondoren, beren lanaren bidez, lan-sektore eta diziplina ezberdinetatik ere euskal izaera transmititzen duten aditu edo “komunikatzaileekin” kontrastatu ditut sortzaileek esandakoak.

Liburuaren bigarren zatian elkarrizketatukoak dira:

- JOSU BERGARA: Burutu komunikazio agentziaren zuzendaria
- EDUARDO APODAKA: EHUko irakasle eta filosofoa
- ELIXABETE GARMENDIA: kazetaria
- OLATZ LEGARDA: Basque Team-eko zuzendaria
- XIMUN FUCHS: antzerkilaria
- IRAIA OIARTZABAL: moda diseinatzailea, jostuna
- ELENA ARZAK: sukaldaria
- IÑIGO UCIN: Mondragon Korporazioko lehendakaria

Oreka eta emaitza

Elkarrizketatuen artean oreka zaintzen saiatu naiz: bai generoari dagokionean, bai adinari dagokionean (30 urtetik 80 artekoak dira elkarrizketatuak) eta bai lurraldetasunari dagokionean ere: lurralde guztietako elkarrizketatuak hartu dira kontuan.

Liburuan jasotako emaitzari dagokionean, zer esan? Inor ez dela etorri balio zerrenda bat beso azpian duela. Baina guztiek hausnartu dute gaiaren inguruan. Ez elkarrizketarako. Aurretik baizik. Nork bere lanean. Galdera bat baino gehiagori erantzutea egokitu zaielako. Beraz, egindako ekarpena, benetan bizia eta sakona izan da.

Balioen balizko zerrenda

Liburuak ez du balioen zerrendarik eskaintzen baina badaogo hari bat, liburuaren bigarren zatian azaleratzen dena, zei-

netan, bozkara eraman beharrik gabeko 8 ideiek indarra hartzen duten:

1. Borondatea (herri izateko eta irauteko borondatea)
2. Euskara eta euskal kultura
3. Auzolana, kooperazioa, elkarlana, elkartasuna, kooperatibismoa
4. Ekintzaitza, berrikuntza, erronkazaletasuna
5. Lana: Kalitatea, bikaintasuna, zintzotasuna, koherentzia, konpromisoa
6. Berdintasuna: generoa, politikoa eta soziala
7. Gastronomia
8. Ahozkotasuna, batbatekotasuna

Eta herri izaeraren gainean egindako iruzkinen artean, gehien aipatzen direnak hauek dira:

1. Lanarekiko harrotasuna
2. Eraldatzeko gaitasuna
3. Erresilienteak
4. Lotsatiak, diskrezioa lehenik, apaltasun/modestia handiegia
5. Komunikatzaile txarrak, antisentimentalak

Liburua ez dator, bada, erantzun zehatz bat ematera. Ez dago erantzun itxirik. Hausnarketarako gonbita irekia izan nahi du.

Bidea irekita dago

Liburuan argi azaleratzen den errealitatea zera da: **trantsizioan gaudela**. Oinarritzat eta egonkortzat genituen balioak eta euskal izaera balizko hura, "euskal eremua" zedarritzen laguntzen ziguna, aldatzen ari da (etengabe eta bizkor,

bizi dugun testuinguru globalaren eta gizartearen beraren eraldaketa medio, belaunaldi berrien begirada berria medio) eta oinarri horiek mugitzen somatzeak **ziurgabezia** eragiten digu.

Eta hor sortzen da tira-bira: batzuk, halabeharrez, tradizioan ainguratuta, iraganean goxo baina ziur. Besteak, etorkizunera jauzi egin ezinik, ainguraren pisua gehiegizkoa izaki.

Gaur egungo Euskal Herriaren balioak, tradizioetik modernizatzerako (gaurko eta etorkizuneko) eskenatoki berri baterako iraganbidean daudela ondorioztatu dut eta lanketa hori sortzaileekin egitea dagokigula. Gure eguneroko bizitza, gure begiekin, gure lekuetatik eta gure ametsen bidez deskribatzen eta biderkatzen dutenekin.

Bidea irekita dago, beraz. *Garen hori* zertan datzan jakiteko pausoak eman ditugu. Orain, urrats horiek indartu, bateratu eta zabaltzea dagokigu. Gure berri guk emateko. Guk ikusten eta sentitzen dugun moduan.

Ana Urkiza